HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

ולימא מחלוקת רבי שמעון ורבנן הא קמ"ל דרבי מנחם בר' יוסי כר' שמעון סבירא ליה:

הדרן עלך המוכר את הבית

המוכר את הספינה [א]מכר את התורן ואת הנס ואת העוגין ואת כל המנהיגין אותה אבל לא מכר לא את העבדים ולא את המרצופין ולא את האנתיקי ובזמן שאמר לו היא וכל מה שבתוכה הרי כולן מכורין: **גמ'** תורן איסקריא וכן הוא אומר [1]ארז מלבנון לקחו לעשות תורן עליך: נס אדרא וכן הוא אומר [2]שש ברקמה ממצרים היה מפרשך להיות לך לנס: עוגין תני רבי חייא אלו עוגינין שלה וכן הוא אומר [3]הלהן תשברנה עד אשר יגדלו הלהן [א]תעגנה לבלתי היות לאיש: מנהיגין א"ר אבא אלו המשוטין שלה וכן הוא אומר [4]אלונים מבשן עשו משוטיך ואבע"א מהכא [5]וירדו מאניותיהם כל תופשי משוט ת"ר המוכר את הספינה מכר את האיסכלה ואת בור המים שבתוכה [ב]רבי נתן אומר המוכר את הספינה מכר את הביצית סומכוס אומר [ג]המוכר את הספינה מכר את הדוגית אמר רבא ביצית היינו דוגית [ד]רבי נתן בבלאה הוה קארי לה בוצית כדאמרי אינשי [ה]בוציאתא דמיאשן סומכוס דבר ארץ ישראל קארי לה דוגית כדכתיב [6]ואחריתכן בסירות דוגה: אמר רבה אשתעו לי נחותי ימא האי גלא דמטבע לספינה מיתחזי כי צוציתא דנורא חיוורתא ברישא ומחינן ליה באלוותא דחקיק עליה אהיה אשר אהיה יה ה' צבאות אמן אמן סלה ונייח אמר רבה אשתעו לי נחותי ימא בין גלא לגלא תלת מאה פרסי ורומא דגלא תלת מאה פרסי זימנא חדא הוה אזלינן באורחא ודלינן גלא עד דחזינן בי מרבעתיה דכוכבא זוטא והויא לי כמבזר ארבעין גריוי בזרא דחרדלא ואי דלינן טפי הוה מקלינן מהבליה ורמי לה גלא קלא לחברתה חבירתי שבקת מידי בעלמא דלא שטפתיה דניתי אנא (א) ונאבדיה א"ל פוק חזי גבורתא דמריך (ב) מלא חוטא חלא ולא עברי שנאמר [7]האותי לא תיראו נאם ה' אם מפני לא תחילו אשר שמתי חול גבול לים חוק עולם ולא יעברנהו אמר [ו]רבה לדידי חזי לי [ז]הורמין בר לילית כי קא רהיט אקופיא דשורא דמחוזא ורהיט פרשא כי רכיב [ח]חיותא מתתאיה ולא יכיל ליה זימנא חדא הוה מסרגאן ליה תרתי כודנייתי וקיימן

אתרי

ולימא מחלוקת ר"ש ורבנן. והוה משמע לן דר"ש לדבריהם דרבנן קאמר להו כדאמרן לעיל [עב:] דאי ממתני' הוה אמינא דבחרוב ושקמה מודי להו כדקתני בהדיא [לעיל עא.] אלא חרוב המורכב כו' משמע דבחרוב וסדן מודי להו ר"ש לרבנן: **הא קמ"ל כו'.** הא עדיפא לאשמועינן דההיא דר"ש ממילא שמעינן ליה דלדבריהם דרבנן קאמר להו כדדייקינן מברייתא לעיל: **הדרן עלך המוכר את הבית**

המוכר את הספינה. סתם: **תורן ונס ועוגין וכל המנהיגין.** בגמ' מיפרשי: **עבדים.** שיש לו לבעל הספינה להנהיגה ולשמור פרקמטיא שלו שבתוכה: **מרלופין.** לתת בתוכן האנתיקי דהיינו פרקמטיא של ספינה כדמפרש בגמ' [עז:]. וכל הני נמי ליתנהו בכלל הקדש שאם הקדיש את הספינה לא הקדיש את אלו מדלא קתני לה בפירקין דלעיל והיינו טעם דכל הני דחשיבנא בפרקין דלעיל בית המרחץ בית הבד ועיר ושדה כולהו מקרקעי נינהו וכל הני דחשיב לא מכר בטלים קלת אגבן לגבי הקדש ומתנה וחלוקת אחין אבל הני דהאי פירקא מטלטלי נינהו לא שנא מכר ולא שנא מתנה והקדש כולן שוין בהנהו דלא מכר שכשם שלא מכר כמו כן לא הקדיש ולא נתן: **גמ' אסקריא.** מש"ט שפורסין עליו את הוילון בראש הספינה: **וכן הוא אומר ארז מלבנון כו'.** ראיה לדבר דתורן דמתניתין היינו אסקריא שהאסקריא מארז או מאילן גבוה עושין אותה: **אדרא.** הוא הוילון שפורסים על התורן להוליך את הספינה ברוח. וייל"א בלע"ז: **וכן הוא אומר.** דהיינו אדרא שעשוי מפשתים וקנבוס מין בגד: **עוגינין.** אנקר"ש של ברזל ומשליכין במים להעמיד הספינה במקום אחד: **וכן הוא אומר.** דעיגון דמתניתין לשון עכוב הוא כדכתיב הלהן תעגנה כמו תעשנה תתעכבו מלהנשא לבעל אלמא עוגין דמתני' היינו עיגון: **משוטות.** שקורין ריימ"א שמשוטטין בהן את הספינה: **וכן הוא אומר אלונים מבשן עשו משוטיך.** בספינה איירי ביחזקאל וקחשיב תשמישי הספינה וכליה ומדקחשיב המשוטות ש"מ דעיקר תשמישי הספינה הן ונמכרין בכלל הספינה והלכך אמרי' דכל המנהיגין דמתני' אתא לרבויינהו: **כל תופשי משוט.** אלמא עיקר (ג) הספינה על ידי שתופסין משוטות דסד"א חבלים המושכין הספינה ליהוו עיקר מנהיגין אבל משוטות לא מיזדבני קמ"ל: **אסכלה.** כבש של הספינה שעולין בו ולשון יון הוא וכן פר"ח ורב האי: **בור המים שבתוכה.** נותנין בו מים המתוקין לפי שמי הים מלוחין: **בילית ודוגית.** היינו ספינה קטנה שקושרין לספינה גדולה וכשרוצין לעלות ליבשה נכנסין באותה קטנה מהגדולה שהגדולה אינה יכולה להתקרב אל שפת הים מפני עומקה. קוקיי"ט בלע"ז ויש לועזים בוצ"א קרוב ללשון העברי: **ביליית**א **דמישן.** מישן נהר קטן ואין מהלכין בו אלא בספינות קטנות ובמס' שבת אמרי' בפ' הזורק (דף קא.) הני ביליית' דמישן כו': רבי נתן מבבל עלה: **דוגית.** על שם שצדין בה דגים דקלה היא על פני המים: **ואחריתכן בסירות דוגה.** בספינות קטנות כקדרות הקרויות דוגה וקלים על פני מים יוליכו אתכם מהרה בגלות: **אמר רבה אשתעו לי כו'.** כל הני עובדי דקא חשיב משום מה רבו מעשיך ה' (ד) ומהן להודיע מתן שכרן של צדיקים לעתיד לבא או לפרש מקראות האמורים בספר איוב המדברים בעופות גדולים ובהמות ודגים גדולים שכל שיחת תלמידי חכמים צריכה תלמוד [סוכה כא:]: **דמטבע.** שרוצה לטבוע: **אית ליה ברישא.** שהולך לפניה: **צוציתא דנורא חיוורתא.** אש לבנה ומלאך מזיק הוא: **אלוותא.** מקלות כמו לא באלה ולא ברומח במסכת שבת (דף סג.): **אמן אמן סלה** גרסינן: **ונייח.** מזעפו: **בין גלא לגלא תלתא מאה פרסי.** ומשום דאמר בסמוך ורמא ליה גלא קלא לחבריה איצטריך לאשמועינן דמשלש מאות פרסי (ה) שמעין קולות לחבירו: **דלינן גלא.** יותר משיעור גבהו השליכנו למעלה עד לרקיע. אי נמי הבלא דרקיע נפיש עד מהלך קרוב לחמש מאות שנה שיש מן הרקיע עד לארץ: **מרבעתיה.** ט) שכינו: **דכוכבא זוטא.** כוכב קטן שבקטנים: **ביזרא.** בית זרע ארבעים כור של חרדל דנפיש משל שאר זרעים: **מקלינן מהבליה.** נשרפים מחום כוכב: **ורמא ליה גלא.** נתן קולו כלומר לצעק כדוגמת תהום אל תהום קורא [תהלים מב]. ושמא מלאכים הממונים עליהם הם: **שבקת מידי בעלמא כו'.** מפני שהגביה כל כך היה סבור שילא חוץ לשפת הים ושטף את העולם: **ונחרביה.** מפני עון הדור: **א"ל.** גלא לחבריה: **פוק חזי גבורתא דמרך כו'.** כלומר אין (ו) לי רשות לצאת: **כמלא חוטא חלא.** מלא רוחב חוט איני יכול לצאת מן החול: **שנאמר האותי וגו'.** גמרא קאמר ליה: **הורמין** בנו"ן גרסי' כך שמעתי מאבא מרי. ואני שמעתי הורמיז בזיי"ן שד כדאמרי' בסנהדרין (דף לט.) מפלגא דתתא דהורמיז: **אקופי דשורא.** על שיני החומה. והאי עובדא להודיע לדקותיו של הקב"ה שמרחם על בריותיו ואינו נותן רשות לאלו להזיקן וגם שלא לצאת בדרך יחיד: **ורהיט פרשא.** לפי תומו: **ולא יכיל ליה.** (ז) שהיה השד רץ ביותר ומיהו הפרש לא היה מתכוון לכך: **סריגן.** שהיה אוכף וסרגא נתונין על הפרדות:

אתרי

המוכר את הספינה. ולא את האנתיקי. משום סיפא דקתני בזמן שאמר לו היא וכל מה שבתוכה כולן מכורין נקט לה[א] אבל משום רישא לא איצטריך דכיון דאשמועינן דמרלופין דכל שעה נשארים בספינה עצמה לא מכר כל שכן סחורה עצמה:

הכי

עין משפט נר מצוה

א א מיי' פכ"ז מהל' מכירה הל' א סמג עשין עב טוש"ע ח"מ סי' רכ סעיף א:

◆

לעזי רש"י

מש"ט. תורן.
וייל"א. מְפָּרָשׁ.
אנקר"ש [אנקרי"ש]. עוגנים.
ריימ"א [ריימי"ש]. משוטים.
קוקיי"ט [קוקי"ט]. דוגית.
בוצ"א. סוג של ספינה.

◆

רבינו גרשום

ונימא באנו למחלוקת ר"ש ורבנן. במתני' וכדאוקימנ' לפלוגתייהו לעיל. מש"ה נקיט דר' מנחם בר' יוסי ורבנן דהא קמ"ל דר' מנחם בר' יוסי כר"ש ס"ל:

הדרן עלך המוכר את הבית

המוכר את הספינה: איסקריא. זהו משוט: נס אדרא. אותו בגד שתולין בראש התורן להוליך הספינה ברוח: ואת העוגין. אלו שקורין אנקר"ש בלע"ז שמעמידין הספינה שלא תזוז לכאן ולכאן: הלהן תעגנה. אמרה להן וכי תעכבו עצמכן מלהנשא לבעל: אלו המשוטות. שלועזין ריימי"ש: משוט. שמשוטטין הספינה לכאן ולכאן: האיסכלה. היינו הכירה שמתקנין בספינה כדי לבשל עליו צרכיהן. ואית דאמרי סולם שיורדין בו מן הספינה: ואת בור המים. שמתקנין שם בספינה כענין בור ומשימין שם מים מתוקין לשתות: ואת הדוגית. היינו ספינה קטנה ומנהיגין אותה לספינה הגדולה וכשרוצין לצאת ליבשה הולכין ובאין באותו ביצית. והיינו ביציתא דמישן. נהרא הוא ששמו מישן וקטן הוא ואין יכולין לבוא בנהר כי אם בהני בוצייתא: ואחריתכן בסירות דוגה. כך הנביא אמר לישראל סוף שיוליכו אתכם בשבי באותן ספינות קטנות: גלא. גל של ים: כי צוציתא דנורא חיוורתא. כמו ציצית הראש: אלוותא. מקלות: עד דחזינן לבי מרבעתא דכוכבא. שהיינו רואין בית רביצת הכוכב ויהי מקומו כשיעור שיכולין לזרוע בו מ' מדות של חרדל: ואי דליין טפי. האי גלא הוי מקלינן מהבלא דההוא כוכב. וג"ם תמ"ה המור"ה וכמה הולכת הבלא דכוכבא. דמכדי קים לן כמה מהלך אדם בינוני ביום י' פרסאות נמצא מהלך תלת מאה פרסי דהיינו מהלך ל' יום וקתני הכא ואי דלינן טפי כלומר מיעוט יותר נמצא דהאי הבלא מהלך חמש מאות שנה פחות ל' יום שיעור תלת מאה פרסי דדלי הני לעיל דהא מן הארץ ועד לרקיע מהלך חמש מאות שנה אבל בין ארעא לעובא ליכא אלא תלת פרסי: שבקת מידי בעלמא דלא אחריבת. לפי שראה אותו מגביה כל כך נדמה לו לגל שפנימי לו כי זה החיצון היה שוטף כל העולם: אמר ליה החיצון תא חזי גבורתא. כאומר אל תחשוב בדעתך שאוכל אני להגביה עצמי כלום יותר משיעורי שאפי' כמלא חוט השערה איני רשאי לעבור חוץ מן החול שלי חוץ מתחומי: הורמיז בר ליליתא. אותו שד: אקופיא דשורא. על שיני החומה: ולא יכיל. פרשא למימטייה לההוא שד: מסרגאן ליה. שמו לו שני אוכפין על שתי פרדות:

מסורת הש"ם

א) [עי' רש"י רות ולע"ק], **ב)** [לקמן עח:], **ג)** [שם], **ד)** [גיטין סה:], **ה)** [שבת קא.], **ו)** [בע"י איתא רבה בר בר חנה], **ז)** [גי' הערוך הורמיז פי' שד וכן היה בגירסת רש"י בסנהדרין לט. ד"ה דהורמיז ע"ש ועי' תוס' שם ותוס' לעיל ח. ד"ה איפרא ותוס' גיטין יא. ד"ה הורמין ובפירוש הרשב"ס דהכא], **ח)** ס"א סוסיא, **ט)** ס"א שכנו [רש"ל],

◆

תורה אור השלם

1 בְּרוֹשִׁים מִשְּׂנִיר בָּנוּ לָךְ אֵת כָּל לֻחֹתָיִם אֶרֶז מִלְּבָנוֹן לָקָחוּ לַעֲשׂוֹת תֹּרֶן עָלָיִךְ:
יחזקאל כז ה

2 שֵׁשׁ בְּרִקְמָה מִמִּצְרַיִם הָיָה מִפְרָשֵׂךְ לִהְיוֹת לָךְ לְנֵס תְּכֵלֶת וְאַרְגָּמָן מֵאִיֵּי אֱלִישָׁה הָיָה מְכַסֵּךְ:
יחזקאל כז ז

3 הֲלָהֵן תְּשַׂבֵּרְנָה עַד אֲשֶׁר יִגְדָּלוּ הֲלָהֵן תֵּעָגֵנָה לְבִלְתִּי הֱיוֹת לְאִישׁ אַל בְּנֹתַי כִּי מַר לִי מְאֹד מִכֶּם כִּי יָצְאָה בִי יַד יְיָ:
רות א יג

4 אַלּוֹנִים מִבָּשָׁן עָשׂוּ מִשּׁוֹטָיִךְ קַרְשֵׁךְ עָשׂוּ שֵׁן בַּת אֲשֻׁרִים מֵאִיֵּי כִּתִּיִּם:
יחזקאל כז ו

5 וְיָרְדוּ מֵאֳנִיּוֹתֵיהֶם כֹּל תֹּפְשֵׂי מָשׁוֹט מַלָּחִים כֹּל חֹבְלֵי הַיָּם אֶל הָאָרֶץ יַעֲמֹדוּ:
יחזקאל כז כט

6 נִשְׁבַּע אֲדֹנָי יְיָ בְּקָדְשׁוֹ כִּי הִנֵּה יָמִים בָּאִים עֲלֵיכֶם וְנִשָּׂא אֶתְכֶם בְּצִנּוֹת וְאַחֲרִיתְכֶן בְּסִירוֹת דּוּגָה:
עמוס ד ב

7 הַאוֹתִי לֹא תִירָאוּ נְאֻם יְיָ אִם מִפָּנַי לֹא תָחִילוּ אֲשֶׁר שַׂמְתִּי חוֹל גְּבוּל לַיָּם חָק עוֹלָם וְלֹא יַעַבְרֶנְהוּ וַיִּתְגָּעֲשׁוּ וְלֹא יוּכָלוּ וְהָמוּ גַלָּיו וְלֹא יַעַבְרֻנְהוּ:
ירמיהו ה כב

◆

הגהות הב"ח

(א) גמ' דניתי אנא ונחרביה א"ל: **(ב)** שם פוק חזי גבורתא דמריך דאפי' מלא חוטא דחלא לית דעבר: **(ג)** רשב"ם ד"ה כל תופשי וכו' עיקר הילוך הספינה: **(ד)** ד"ה אמר רבה וכו' מעשיך ה' ויש מהן להודיע מתן: **(ה)** ד"ה בין גלא וכו' שומע קולו של חבירו הס"ד: **(ו)** ד"ה פוק וכו' כלומר (אין לי) תא"מ ונ"ב ס"א אין לך: **(ז)** ד"ה ולא יכיל ליה השד שהיה רץ ביותר:

◆

מוסף רש"י

רבי נתן בבלאה. שבא מבבל כדאמרינן בב"ב (לקמן קלא.) והעזתי פני בנתן הבבלי (גיטין סה:). **בוציאתא.** ספינות קטנות וקלרות מלמטה עד כמודו של סכין שקורין קוייט"י (שבת קא.).

◆

מוסף תוספות

א. שאפי' סחורות שבה הם מכורין אם אמר היא וכל מה שבתוכה. ריטב"א.